

Верховний
Суд

Тимчасовий захист громадян України в Європі

Віталій Уркевич,
суддя Верховного Суду,
доктор юридичних наук,
професор

За період з 24 лютого 2022 року
більше **7,5 млн** українців виїхали
за кордон

4,2 млн оформили тимчасовий захист
в країнах Європи

Вибір для українця:

- статус туриста
- статус біженця
- правовий режим тимчасового захисту

Директива Ради 2001/55/ЄС від 20 липня 2001 року

про мінімальні стандарти для надання тимчасового захисту у разі масового напливу переміщених осіб та про заходи, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийому таких осіб та відповідальності за наслідки такого прийому

ІМПЛЕМЕНТАЦІЙНЕ РІШЕННЯ РАДИ (ЄС) 2022/382

від 4 березня 2022 року

що встановлює наявність масового напливу
переміщених осіб з України у розумінні статті 5
Директиви 2001/55/ЄС та запроваджує тимчасовий
захист

Мета Директиви 2001/55/ЄС:

1. Швидко інтегрувати українців в європейську спільноту, забезпечити їм можливість реалізації основних прав (житло, їжа, навчання, лікування, робота, соціальна допомога).
2. Розподілити тягар підтримки переселенців між Україною та ЄС (західні області України не витримали би такого напливу).
3. Розподілити тягар підтримки переселенців між різними країнами ЄС (перенести цей тягар з країн, які межують з Україною).

Відмінність правового режиму тимчасового захисту від статусу біженця

1. **Швидкість отримання статусу** (автоматично після перетину кордону, права в конкретній країні – після реєстрації місця проживання – проходження всіх процедур може тривати від декількох днів до місяця).
2. **Свобода пересування** – можливість вільно пересуватися у межах ЄС, короткострокових поїздок за межі ЄС та в Україну (особи, які подали заяву на отримання статусу біженця мають лишатися у тій країні, де подано заяву, скоріше за все вони будуть поселені у таборі для біженців, в них забирають паспорт).
3. **Можливість обрати країну для реєстрації тимчасового проживання** (поїхати до родини, друзів, знайомих, чи просто до тієї країни, де особа може себе реалізувати).
4. **Економічна активність** (самостійний пошук житла, орієнтація на отримання роботи або дистанційну роботу в Україні).

Директива про тимчасовий захист –
це безпрецедентні нові можливості
для українців!

Права, які надаються при тимчасовому захисті (фактично національний режим):

- забезпечення речами першої необхідності (одяг, взуття, їжа, засоби гігієни);
- житло;
- навчання;
- соціальне забезпечення;
- лікування;
- робота;
- ведення бізнесу;
- деякі безоплатні послуги (транспорт, паркування, відвідування культурних заходів, музеїв).

Директива встановлює **мінімальні стандарти**
(визначає мету регулювання, способи досягнення
цієї мети можуть бути різними)

Тому обов'язково треба знайомитись із
національним регулюванням (може бути істотна
специфіка)

Директива 2001 року застосовується вперше(!), країни ЄС протягом березня 2022 року ухвалили національні закони, ухвалюють підзаконні нормативні акти – тобто **практика застосування лише формується** (тому на деякі юридичні питання ми поки що не маємо відповідей).

Керівництва Єврокомісії (м'яке право) – важливі для зближення підходів!

Територіальна дія – що треба врахувати?

Директива не поширюється на Данію (член ЄС)

Директива не поширюється на європейські країни - не члени ЄС (Сербія, Чорногорія, Албанія, Македонія, Боснія та Герцеговина, Норвегія, Ісландія, Швейцарія, Велика Британія) – але у багатьох створено схожий режим

Особи, які отримали тимчасовий захист, можуть вільно пересуватися не тільки між країнами ЄС, але в межах Шенгенської зони

Кіпр, Болгарія, Ірландія, Румунія – країни ЄС, які не входять до Шенгенської зони (при виїзді – ще раз паспортний контроль, не видають Шенгенські візи).

Хто підпадає під захист?

- а) громадяни України, які проживали на території України до 24 лютого 2022 року;
- б) особи без громадянства та громадяни третіх країн, крім України, яким було надано міжнародний захист або еквівалентний національний захист в Україні до 24 лютого 2022 року;
- с) члени родини осіб, зазначених в пунктах (а) і (б).

Члени родини:

- другий з подружжя або неодружений партнер, з яким особа перебуває у стабільних стосунках, якщо законодавство або практика відповідних держав-членів розглядає неодружені пари як подружжя відповідно до свого національного законодавства про іноземців;
- неповнолітні неодружені діти особи або другого з її подружжя незалежно від того, чи вони були народжені в шлюбі чи поза шлюбом, чи були усиновлені;
- інші близькі родичі, що проживали разом як частина сім'ї на момент обставин, пов'язаних з масовим напливом переміщених осіб, і які на той момент перебували на повному або переважному утриманні особи.

Строк тимчасового захисту?

- 3 роки (або до моменту нормалізації ситуації в Україні)
- 1 рік
- плюс автоматичне продовження на 1 рік
- плюс продовження за рішенням Ради ЄС ще на 1 рік

Проблеми з документами!

- Особи без біометричного паспорту
- Особи без закордонного паспорту
- Особи без документів

Можуть виникнути додаткові проблеми – неможливість подорожувати літаком, необхідність легалізації протягом 15 днів, обмеження пересування (необхідність отримання візи), складність доведення дати в'їзду

COVID-19!

умови в'їзду спрощені, але треба враховувати вимоги національного законодавства (наприклад, обов'язкова вакцинація навіть для дітей).

Домашні тварини!

Спрощений порядок перетину кордону (фактично зняті всі вимоги), але після прибуття на місце всі вимоги мають бути виконані (обов'язково звернутися до місцевого ветеринару)

Верховний Суд переклав українською тексти Директиви про тимчасовий захист 2001/55/ЄС від 20 липня 2001 року та Рішення Ради ЄС 2022/382 від 4 березня 2022 року, яким вона була активована для України:

Директива за посиланням – <https://cutt.ly/YD8NVzD>

Рішення за посиланням – <https://cutt.ly/pD81qdS>

Телеграм-канал
«Мої права за кордоном»

Опубліковували інформацію щодо 39 країн
(не тільки ЄС)

<https://t.me/zakordonomkibenko>

—
Верховний
Суд

—
Дякую за увагу!